herpy

GECKOR

Auckland green gecko

Naultinus elegans

Naultinus elegans är en smaragdgrön, dagaktiv gecko från skogar och snår på Nya Zeelands Nordö. Den föder levande ungar, blir typiskt omkring 20 år gammal och vill ha det svalt. Arten är fridlyst i hemlandet.

Familj: Diplodactylidae Tidigare namn: *Naultinus sulphureus; Hoplodactylus elegans*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**7-8 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**20-30 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**50 × 50 × 100 cm** L × B × H för 3 vuxna djur
Temperatur, dag	**15-25 °C**
Värmeplats	**25-30 °C**
Temperatur, natt	**10-16 °C**
Luftfuktighet	**60-70 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter, frukt och nektar**
Hålls	**Ensamma, parvis eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Kullstorlek	**1-2 ungar**
Dräktighet	**240-270 dagar**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Naultinus elegans är en smal, ljusgrön gecko med vita eller gulaktiga fläckar och avbrutna streck längs rygg och sidor. Fjällen är små och korniga och ger huden ett matt, sammetsliknande utseende. Munhålan är djupblå, och när djuret känner sig hotat gapar det för att visa den. Grön färg och aktivitet på dagen delar släktet bara med daggeckorna; nästan alla andra geckor är bruna eller grå och aktiva på natten. Till skillnad från släktingarna i *Hoplodactylus* kan den inte ändra färgens styrka. I fångenskap finns en del kanariegula djur, som förmodligen saknar förmågan att bilda det blå färgämnet i huden.

Arten beskrevs 1842 av John Edward Gray och är typart för släktet *Naultinus*, som har nio beskrivna arter. Under en period räknades *Naultinus punctatus* som en underart till *N. elegans*, och de två kan korsa sig där utbredningsområdena möts. *N. elegans* är något mindre och smalare, och fotsulorna är gråaktigt gröna, där de är gula hos *N. punctatus*. Artnamnet *elegans* är latin och betyder fin eller elegant.

Den blir upp till omkring 8 cm från nos till kloak, och därtill kommer svansen. Svansen är lång och tunn och greppar om grenarna som en femte hand, så djuret kastar av den mycket ogärna. Ungarna föds djupt gröna med ljusa teckningar längs ryggraden och får vuxenfärgerna när de är 15-18 månader gamla. Vikten är inte dokumenterad.

Djuren blir typiskt omkring 20 år gamla, och släktet är känt för att kunna nå 30 år eller mer. Hanarna kan vara mycket aggressiva mot artfränder, och det är den största utmaningen när flera djur ska hållas ihop.

Utbredning och livsmiljö

Naultinus elegans finns bara på Nya Zeeland, i den norra halvan av Nordön, med undantag för området norr om Whangaroa. Arten lever också på fyra av öarna i Haurakibukten. Typlokalen är Auckland.

Utbredningen är mindre i dag än tidigare. Hela släktet har gått tillbaka, och populationerna är splittrade. Fynd utanför det här området på kartan härrör från djur i fångenskap.

> **Naturlig utbredning:** Nya Zeeland.

LIVSMILJÖ

Naultinus elegans lever i skog och snår i låglandet, ofta i bestånd av de myrtenväxtliknande buskarna manuka och kanuka i snårliknande eller sumpiga områden. Djuren tillbringar största delen av tiden högt uppe i lövverket. Exakta höjdgränser för arten är inte dokumenterade.

Nya Zeeland har ett tempererat, maritimt klimat med mycket regn och svala vintrar. Geckon värmer sig i solen ovanpå bladen och drar sig in i skuggan under dem när det blir för varmt. Vid kyla och regn klättrar den ner och söker skydd nära marken bland växterna eller under stenar. Under ca 5 °C blir reptiler stela och trögrörliga. Den äter mycket mer på våren och sommaren än på hösten och vintern.

Skötsel

TERRARIET

Naultinus elegans lever uppe i vegetationen, så terrariet ska vara högre än brett. En liten grupp på en hane och två honor behöver minst 50 × 50 × 100 cm (längd × bredd × höjd). Står terrariet i ett rum som året runt håller sig säkert inom 5-25 °C kan ett par klara sig i ett mindre terrarium, ner till omkring 30 × 30 × 50 cm, men ett stort terrarium ger djuren mycket bättre möjlighet att välja mellan värme och kyla, sol och skugga.

Inred med levande växter med tätt lövverk som djuren kan gömma sig i, till exempel *Coprosma* och *Pittosporum* i krukor, och med grenar på flera höjder ända upp under taket. Hängande *Tillandsia usneoides* är ett gömställe som djuren använder flitigt, och ihåliga bambu- eller plaströr som hängs upp nära toppen används också. Ge två till tre solplatser och gömslen per djur, så att inget djur trängs undan. Bottenskiktet kan vara ett tjockt lager vissna löv.

Nät på minst tre sidor och i taket ger god ventilation och låter de naturliga svängningarna i temperatur och fukt slå igenom. Glas och plast filtrerar bort UVB, så de bör högst sitta på skuggsidan. Håll aldrig olika *Naultinus*-arter ihop, för de korsar sig lätt.

Läs mer: Ljus och UVB

TEMPERATUR

Naultinus elegans kommer från ett tempererat klimat och trivs bäst svalt. Omgivningstemperaturen ska ligga mellan 5 och 25 °C hela året: omkring 15-25 °C på sommaren och svalare på vintern. Kortvarig värme över 30 °C är farligare än kyla, men långa perioder under 5 °C ger hälsoproblem, och frost är dödlig. På natten ska temperaturen sjunka till omkring 10-16 °C.

En halogenspot ger en solplats på 25-30 °C på samma ställe som UVB-ljuset träffar. På sommaren är spoten tänd två till tre timmar på morgonen och eftermiddagen, på vintern omkring en timme på morgonen och eftermiddagen. Ett ouppvärmt rum utan direkt sol är idealiskt, eftersom det ger den naturliga årstidsvariationen. Värm inte upp rummet på vintern: den svala perioden med mindre aktivitet och lite eller inget foder är en del av årsrytmen och hjälper fortplantningen på traven. Ställ aldrig terrariet så att solen skiner in genom en ruta, för då blir det snabbt överhettat.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Den ideala luftfuktigheten är 60-70 %, så länge djuren själva kan söka upp fuktigare ställen i terrariet, till exempel tätt lövverk. Ligger fuktigheten konstant under 50 % eller över 90 % ger det problem: för torr luft ger dåliga hudömsningar, och för fuktig luft ger svamp och luftvägsinfektioner. God ventilation är därför lika viktig som sprayning.

Spraya lövverket så att djuren kan slicka dropparna från bladen, och låt växterna torka upp emellan. Det ska alltid finnas friskt dricksvatten. Ett litet droppsystem över en växt ger en jämn tillförsel av droppar hela dagen.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Som dagaktiv gecko som solar sig behöver *Naultinus elegans* UVB. Utomhus bakom nät får djuren det från solen, men inomhus måste ett UVB-lysrör (T5) avsett för reptiler användas. Sikta på ett UV-index på omkring 3-5 där djuren solar sig, motsvarande Ferguson-zon 3, och mät gärna med en UV-mätare. Röret ska lysa på samma ställe som spoten värmer, annars utnyttjar djuret inte UVB-ljuset.

Se till att det finns skuggzoner, så att djuret själv kan välja. Styr ljuset med en timer som följer årstiderna: tänd ett par timmar efter soluppgången, släck ett par timmar före solnedgången, och justera tiderna varje månad. Natten ska vara mörk.

UTFODRING

I naturen tar *Naultinus elegans* flygande insekter som mott och flugor, men också strandloppor och spindlar. Den slickar dessutom nektar och honungsdagg och äter små bär. Kosten är alltså övervägande insekter kompletterade med något sött.

I fångenskap matas med levande insekter som flugor, mott, små skalbaggar, spindlar, syrsor och gräshoppor. Djuren gillar fruktpuré, mosad banan och utspädd honung från en liten skål. Uppfödda foderinsekter ska pudras med ett kalk- och vitamintillskott, och finhackat sepiaskal i en liten skål är en bra extra kalkkälla. D3-vitamin ska djuret bilda själv med hjälp av UVB; tillskott via munnen avråds utan råd från en veterinär, eftersom en överdos är farlig.

En till fyra matningar i veckan räcker för vuxna, beroende på ålder, årstid och kondition. Ge mer under den varma tiden och mindre när det blir svalt, och sluta helt under 10 °C. Dräktiga honor ska ha extra. Djuren blir lätt feta, så håll koll på lår, bäcken och svansrot.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Naultinus elegans är lugn och långsam och jagar ur bakhåll. Den är inget djur som ska hanteras mycket. Hotad gapar den med den blå munnen och kan ge ifrån sig korta, kväkande eller skällande ljud. Den kastar ogärna av svansen, men ta aldrig tag i den.

Släktet lever av naturen ensamt, och fasta burkamrater kan ge långvarig stress. Särskilt hanarna kan vara mycket aggressiva mot artfränder. En liten grupp på en hane och två honor fungerar ofta, och djuren kan leva fredligt i större grupper när könsfördelning och utrymme är i ordning. Håll ögonen på samspelet, och ta bort ett aggressivt djur.

Små orangeröda kvalster kan sitta vid ögon, lemmar och öronöppningar. De är i stort sett ofarliga, men sväller upp när de suger blod.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna har tydliga utbuktningar vid svansroten, där hemipenis sitter, och synliga porer under låren och framför kloaken; honorna saknar båda delarna. Ungarna föds i en ungdomsdräkt med ljusa teckningar längs ryggraden och byter till vuxenfärgerna efter 15-18 månader. De ska växa jämnt men långsamt och når vuxen storlek vid 2-3 års ålder. Ålder och vikt vid könsmognad är inte dokumenterade, så rutan visar inget värde.

PARNING

Hos arterna på Nordön sker parningen som regel på våren. Släktets arter har lite olika parningstider, vilket förmodligen bidrar till att hålla dem åtskilda. En naturlig årstidsrytm i temperatur, fukt och daglängd är det viktigaste för att få djuren att föröka sig.

Under uppvaktningen följer hanen efter honan och slickar och biter henne, typiskt i nacken och över skuldrorna, tills hon tillåter parning. Små bitmärken är därför inte nödvändigtvis tecken på slagsmål. Själva parningen varar högst några få minuter. Skilj bara djuren åt vid ihållande jagande eller verkliga skador.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Naultinus elegans lägger inte ägg utan föder levande ungar. Dräktigheten är lång, omkring 8-9 månader. Hos arterna på Nordön föds två ungar, sällan en, mellan april och oktober, men i fångenskap kan *N. elegans* föda under nästan alla tider på året. Gröna geckor föder ofta i dagsljus, framme i vegetationen.

Dräktiga honor solar sig mer och växlar mellan varma och svala ställen för att ge ungarna rätt temperatur. Ge dem rikligt med foder och fri tillgång till finhackat sepiaskal. Efter födseln är honan hungrig och uttorkad: spraya henne lätt och ge saftigt, proteinrikt foder tills hon har återfått formen.

INKUBATION

Det finns ingen inkubation, eftersom arten är levandefödande. Rutans 240-270 dagar motsvarar dräktigheten på 8-9 månader. Modern reglerar själv fostrens temperatur genom att flytta sig mellan sol och skugga, så terrariet ska ha både en solplats och svala, skuggiga ställen under hela perioden.

Stör honan så lite som möjligt de sista månaderna. Sent i dräktigheten tappar hon ofta aptiten när buken blir tydligt utspänd.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är helt självständiga från födseln, och föräldrarna tar inte hand om dem. Det säkraste är att flytta dem till ett litet terrarium för sig så snart de hittas, så att de inte jagas eller ätas upp av vuxna. Där kan de stanna ungefär det första året innan de kommer i ett vuxenterrarium.

Vänta 1-2 dagar med att mata, så att gulesäcken hinner förbrukas. Ge därefter bananflugor, små flugor och andra små insekter varje dag under de första sex månaderna. Håll temperaturen jämn inom 10-25 °C, och spraya ungarna direkt, så att de får tillräckligt med vatten. Hushållspapper som botten gör det lätt att se om de äter och har avföring. Små grupper kan hållas ihop, men håll ögonen på djur som halkar efter.

Hälsa och vanliga misstag

De typiska problemen beror på felaktiga förhållanden:

- För hög temperatur, särskilt värme över 30 °C. Det ger stress och kan vara dödligt för en art från ett svalt klimat.
- Stillastående, fuktig luft, som ger svamp och luftvägsinfektion. För torr luft ger dåliga hudömsningar.
- Kalkbrist och metabol skelettsjukdom när UVB eller kalk i fodret saknas. Glas och plast mellan lampa och djur filtrerar bort UVB.
- Övervikt, eftersom djuren lätt blir feta i fångenskap.
- Stress och bitsår när flera djur, särskilt hanar, hålls ihop.
- Kvalster kring ögon och lemmar, som är ofarliga i små mängder.

Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om geckon går ner i vikt, inte äter på flera veckor utanför vinterperioden eller verkar slö.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.